

Asia: VN/31199/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta (Kela-korvausten valinnanvapauskokeilu)

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa korvausmallin sisällöstä?

Munuais- ja maksaliitto kannattaa valinnanvapauskokeilua, mutta haluaa tuoda esille huolensa kokeiluun liittyvistä riskeistä, joiden realisoitumista tulee pyrkiä estämään sekä arvioimaan niiden esiintymistä ja vaikutuksia kokeilun aikana.

Yksityiset terveydenhuollon palveluntuottajat eivät ole sijoittuneet Suomessa tasaisesti ja palveluntuottajia onkin lähinnä vain asutuskeskuksissa. Huomattavan suuri enemmistö terveysalan yrityksistä sijaitsee Uudellamaalla. Tämä tulisi asettamaan palvelunkäyttäjät eriarvoiseen asemaan, varsinkin, kun ongelmia julkiseen terveydenhuoltoon pääsyssä on muuallakin Suomessa. Lisäksi kaikilla yksityisiä terveydenhuollon palveluja tuottavilla yrityksillä ei ole välttämättä mahdollisuutta hakeutua valinnanvapauskokeilun palveluntuottajaksi.

Esityksessä tuodaan esille, että valinnanvapaus voisi edistää potilas-lääkärisuhteen jatkuvuutta ja parantaa asiakkaan kokemusta palvelun laadusta. Käyntien määrää on kuitenkin kokeilussa rajoitettu, mikä vaarantaa palvelun jatkuvuuden. Vaikka käyntejä on 65–74-vuotiailla keskimäärin kaksi vuodessa, on joukossa henkilöitä, joilla käyntejä tulee huomattavasti enemmän. Siten kokeilu ei toisi heidän tilanteeseensa merkittävää parannusta eikä edesauttaisi potilas-lääkärisuhteen jatkuvuutta. Omalääkärimallin kehittäminen valinnanvapauskokeilun rinnalla onkin erittäin tärkeää.

Munuais- ja maksaliitto teki 65 vuotta täyttäneille henkilöille kyselyn, jossa selvitettiin heidän näkemyksiään valinnanvapauskokeilusta. Vastaajista 42 % kannatti kokeilua ja aikoi hyödyntää mahdollisuutta hakeutua yksityisen yleislääkärin vastaanotolle. 33 % vastaajista vastusti kokeilua. Kokeilua kannattavat kokivat, että kokeilu voisi olla hyvä vaihtoehto vaikean tilanteen ratkaisemiseksi ja helpottaa perusterveydenhuollon ruuhkaa. Perusteluiksi kokeilua vastustavat esittivät, että verorahoja ei pitäisi käyttää yksityiseen sektoriin vaan julkisten palvelujen

kehittämiseen. Pelätään myös, että kokeilu pahentaisi lääkäripulaa perusterveydenhuollossa entisestään ja heikentäisi julkisia palveluja. Lisäksi tuotiin esille huoli liittyen palvelun jatkuvuuteen, mahdollisiin tietojen siirtymisen ongelmiin yksityisen ja julkisen palveluntuottajan välillä sekä asiakkaiden alueelliseen epätasa-arvoisuuteen.

Munuais- ja maksaliitto pitää hyvänä ja tarpeellisena sitä, että matkakorvauksia maksettaisiin aiempaa laajemmin yksityiseen terveydenhuoltoon suuntautuvista matkoista. Tähän, samoin kuin yksityisen yleislääkärin vastaanotolla käynnistä maksettavaan korvaukseen sisältyy kuitenkin asiakkaan näkökulmasta haasteita. Välttyäkseen mahdolliselta korvausten takaisinperinnältä, asiakkaan tulisi itse seurata, ettei hän käytä Kela-taksia sellaisiin yksityiseen terveydenhuoltoon suuntautuviin matkoihin, jotka eivät oikeuta korvaukseen. Lisäksi asiakkaan tulisi huolehtia, ettei valinnanvapauskokeiluun sisältyvien vuotuisten käyntikertojen määrä ylitä. Tämä asettaisi asiakkaat eriarvoiseen asemaan, koska kaikki eivät pysty itse seuraamaan em. asioita.

Lausuttavaa vaikutustenarvioinnista?

Vaikutusarviointi kotitalouksien osalta on puutteellinen, koska siinä ei ole otettu huomioon terveydenhuollon maksukaton vaikutusta yksityisen terveydenhuollon palveluja käyttävien maksurasitukseen. Julkisen avosairaanhoidon lääkärikäyntien asiakasmaksut kerryttävät terveydenhuollon maksukattoa. Esityksestä on pääteltävissä, että myöskään valinnanvapauskokeilun aikana käyntiä yksityisellä yleislääkärillä ei laskettaisi mukaan maksukattoon. Siten niiden, joilla maksukatto yleensä täyttyy vuoden aikana, ei ole kannattavaa käyttää yksityisiä palveluja. Tämän vuoksi julkiset palvelut saattaisivat olla houkuttelevampia runsaasti terveydenhuollon palveluja käyttävien kohdalla. Olisi välttämätöntä, että valinnanvapauskokeiluun kuuluvien yksityisen terveydenhuollon yleislääkärikäyntien maksut huomioitaisiin terveydenhuollon maksukatossa.

Perustoimeentulotukea saavat palvelunkäyttäjät olisivat eriarvoisessa asemassa, koska yksityisen terveydenhuollon kustannuksia ei huomioida menona perustoimeentulotuessa.

Perustoimeentulotukea saavat henkilöt joutuisivat maksamaan lääkärikäyntinsä omavastuun itse, joten ei ole todennäköistä, että perustoimeentulotuen tarpeessa olevat pystyisivät hyödyntämään valinnanvapautta. Heikommin toimeentulevien olisi vaikeampaa käyttää yksityisiä palveluja myös sen vuoksi, että yksityisellä puolella tehtyjä tutkimuksia ei korvattaisi kokonaisuudessaan.

Esityksessä tuodaan esille, että yksityisiä sairaanhoitopalveluja käytetään erityisesti suurissa kaupungeissa. On mahdollista, että valinnanvapausmahdollisuutta hyödyntäisivät pääasiassa henkilöt, jotka ovat aiemminkin käyttäneet yksityisiä terveydenhuollon palveluja.

Muut kommentit:

-

1. Näkemyksenne vastaanottotyyppistä koskevista velvoitteista palveluntuottajille?

-

Avoin kenttä perusteluille:

-

2. Näkemyksenne siitä, että kokeiluun osallistuvan palveluntuottajan olisi sitouduttava tarjoamaan myös toisella kokeiluun osallistuvalla palveluntuottajalla määrätyt tutkimukset kokeilun mukaisilla hinnoilla?

-

Avoin kenttä perusteluille:

-

3. Näkemyksenne siitä, että kokeilun mukaisia lääkärint vastaanottokäyntejä tarjoavan palveluntuottajan olisi sitouduttava tarjoamaan lääkärikäyntien lisäksi myös kokeilun piiriin kuuluvia tutkimuksia, mikäli palveluntuottajalla olisi laboratorio käytössään (oma tai alihankinta)?

-

Avoin kenttä perusteluille:

-

4. Näkemyksenne siitä, että kokeiluun voisi osallistua vain sellainen palveluntuottaja, jolla ylipäänsä olisi käytettävissään laboratorio (omana tai alihankintana)? Tämä tarkoittaisi sitä, että lääkärikäyntejä ei voisi tarjota, mikäli palveluntuottajalla ei olisi käytettävissään laboratoriopalveluita.

-

Avoin kenttä perusteluille:

-

5. Näkemyksenne siitä, tulisiko kokeiluun voida osallistua myös pelkästään laboratoriotutkimuksia tuottavana palveluntuottajana?

-

Avoin kenttä perusteluille:

-

6. Näkemyksenne siitä, tulisiko palveluntuottajia edellyttää tekemään suorakorvaussopimus Kelan kanssa?

-

Avoin kenttä perusteluille:

-

Munuais- ja maksaliitto ry